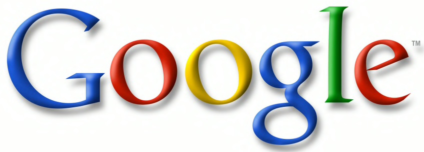

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

T5
M95

A

BIBLIOTHECA
SCRIPTORVM GRAECORVM ET ROMANORVM
TEVBNERIANA.

ALBII TIBVLLI

LIBRI QVATTVOR.

RECENSVIT

LVCIANVS MVELLER.

878
T5
M95

ALBII TIBVLLI

LIBRI QVATTVOR.

RECENSVIT

LVCIANVS MVELLER.

EDITIO STEREOTYPA.

LIPSIAE
IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI.
MDCCCXCVIII.

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEVBNERI.

ALBII TIBVLLI

LIBER PRIMVS.

I.

Divitias alius fulvo sibi congerat auro
Et teneat culti iugera multa soli,
Quem labor adsiduus vicino terreat hoste,
Martia cui somnos classica pulsa fugent:
Me mea paupertas vita traducat inerti,
Dum meus adsiduo luceat igne focus.
Iam mihi, iam possim contentus vivere parvo
Nec semper longae deditus esse viae,
Sed Canis aestivos ortus vitare sub umbra
Arboris ad rivos praetereuntis aquae.
Nec tamen interdum pudeat tenuisse bidentes
Aut stimulo tardos increpuisse boves,
Non agnamve sinu pigeat fetumve capellae
Desertum oblita matre referre domum.
At vos exiguo pecori, furesque lupique,
Parcite: de magno praeda petenda grege.
Ipse seram teneras maturo tempore vites
Rusticus et facili grandia poma manu:
Nec Spes destituat, sed frugum semper acervos
Praebeat et pleno pinguia musta lacu.
Nam veneror, seu stipes habet desertus in agris
Seu vetus in trivio florea serta lapis:
Flava Ceres, tibi sit nostro de rure corona
Spicea, quae templi pendeat ante fores:
Pomosisque ruber custos ponatur in hortis,

183803

Terreat ut saeva falce Priapus aves.
Et quodcumque mihi donum novus educat annus,
Libatum agricolam ponitur ante deum.
Vos quoque, felicis quondam, nunc pauperis agri
Custodes, fertis munera vestra, Lares.
Tunc vitula innumeros lustrabat caesa iuvencos:
Nunc agna exiguist hostia parva soli.
Agna cadet vobis, quam circum rustica pubes
Clamet 'io messes et bona vina date'.
Hic ego pastoremque meum lustrare quotannis
Et placidam soleo spargere lacte Palem.
Adsitis, divi, nec vos de paupere mensa
Dona nec e puris spernite fictilibus.
Fictilia antiquus primum sibi fecit agrestis
Pocula, de facili conposuitque luto.
Non ego divitias patrum fructusque requiro,
Quos tulit antiquo condita messis avo:
Parva seges satis est, satis est, requiescere lecto
Si licet et solito membra levare toro.
Quam iuvat inmites ventos audire cubantem
Et dominam tenero detinuisse sinu
Aut, gelidas hibernus aquas cum fuderit Auster,
Securum somnos imbre iuvante sequi!
Hoc mihi contingat: sit dives iure, furorem
Qui maris et tristes ferre potest pluvias.
O quantumst auri potius pereatque smaragdi,
Quam fleat ob nostras ulla puella vias.
Te bellare decet terra, Messalla, marique,
Vt domus hostiles praeferat exuvias:
Me retinent victum formosae vincla puellae,
Et sedeo duras ianitor ante fores.
Non ego laudari curo, mea Delia: tecum
Dum modo sim, quaeso segnis inersque vocer.
Te spectem, suprema mihi cum venerit hora,
Te teneam moriens deficiente manu.
Flebis et arsuro positum me, Delia, lecto,
Tristibus et lacrimis oscula mixta dabis.
Flebis: non tua sunt duro praecordia ferro

Vincta, neque in tenero stat tibi corde silex.
Illo non iuvenis poterit de funere quisquam
Lumina, non virgo, sicca referre domum.
Tum Manes ne laede meos, sed parce solutis
Crinibus et teneris, Delia, parce genis.
Interea, dum fata sinunt, iungamus amores:
Iam veniet tenebris Mors adoperta caput,
Iam subrepet iners aetas, nec amare decebit,
Dicere nec cano blanditias capiti.
Nunc levis est tractanda Venus, dum frangere postes
Non pudet et rixas conseruisse iuvat.
Hic ego dux milesque bonus: vos, signa tubaeque,
Ite procul, cupidis volnera ferte viris,
Ferte et opes: ego conposito securus acervo
Despiciam dites despiciamque famem.

II.

Adde merum vinoque novos conpesce dolores,
Occupet ut fessi lumina victa sopor:
Neu quisquam multo perfusum tempora Baccho
Excitet, infelix dum requiescit amor.
Nam positast nostrae custodia saeva puellae,
Clauditur et dura ianua firma sera.
Ianua difficilis dominae, te verberet imber,
Te Iovis imperio fulmina missa petant.
Ianua, iam pateas uni mihi, victa querellis,
Neu furtim verso cardine aperta sones.
Et mala siqua tibi dixit dementia nostra,
Ignoscas: capiti sint precor illa meo.
Te meminisse decet, quae plurima voce peregi
Supplice, cum posti florea serta darem.
Tu quoque ne timide custodes, Delia, falle.
Audendumst: fortes adiuvat ipsa Venus.
Illa favet, seu qui iuvenis novo limina temptat,
Seu reserat fixo dente puella fores:
Illa docet furtim molli derepere lecto,
Illa pedem nullo ponere posse sono,

Illa viro coram nutus conferre loquaces
  Blandaque conpositis abdere verba notis.
Nec docet hoc omnes, sed quos nec inertia tardat
  Nec vetat obscura surgere nocte timor.
En ego cum tenebris tota vagor anxius urbe,
. . . .
Nec sinit occurrat quisquam, qui corpora ferro
  Vulneret aut rapta praemia veste petat.
Quisquis amore tenetur, eat tutusque sacerque
  Qualibet: insidias non timuisse decet.
Non mihi pigra nocent hibernae frigora noctis,
  Non mihi, cum multa decidit imber aqua.
Non labor hic laedit, reseret modo Delia postes
  Et vocet ad digiti me taciturna sonum.
Parcite luminibus, seu vir seu femina fiat
  Obvia: celari volt sua furta Venus.
Neu strepitu terrete pedum, neu quaerite nomen,
  Neu prope fulgenti lumina ferte face.
Siquis et inprudens aspexerit, occulat ille
  Perque deos omnes se meminisse neget:
Nam fuerit quicumque loquax, is sanguine natam,
  Is Venerem e rabido sentiet esse mari.
Nec tamen huic credet coniunx tuus, ut mihi verax
  Pollicitast magico saga ministerio.
Hanc ego de caelo ducentem sidera vidi,
  Fluminis haec rapidi carmine vertit iter,
Haec cantu finditque solum Manesque sepulcris
  Elicit et tepido devocat ossa rogo:
Iam tenet infernas magico stridore catervas,
  Iam iubet adspersas lacte referre pedem.
Cum libet, haec tristi depellit nubila caelo:
  Cum libet, aestivo convocat orbe nives.
Sola tenere malas Medeae dicitur herbas,
  Sola feros Hecatae perdomuisse canes.
Haec mihi conposuit cantus, quis fallere posses:
  Ter cane, ter dictis despue carminibus.
Ille nihil poterit de nobis credere cuiquam,
  Non sibi, si in molli viderit ipse toro.

Tu tamen abstineas aliis: nam cetera cernet
  Omnia: de me uno sentiet ille nihil.
Quid credam? nempe haec eadem se dixit amores
  Cantibus aut herbis solvere posse meos,
Et me lustravit taedis, et nocte serena
  Concidit ad magicos hostia pulla deos.
Non ego totus abesset amor, sed mutuus esset,
  Orabam, nec te posse carere velim.
Ferreus ille fuit, qui te cum posset habere,
  Maluerit praedas stultus et arma sequi.
Ille licet Cilicum victas agat ante catervas,
  Ponat et in capto Martia castra solo,
Totus et argento contextus, totus et auro,
  Insideat celeri conspiciendus equo,
Ipse boves mea si tecum modo Delia possim
  Iungere et in solito pascere monte pecus:
Et te dum liceat teneris retinere lacertis,
  Mollis et inculta sit mihi somnus humo.
Quid Tyrio recubare toro sine amore secundo
  Prodest, cum fletu nox vigilanda venit?
Nam neque tum plumae nec stragula picta soporem
  Nec sonitus placidae ducere posset aquae.
Num Veneris magnae violavi numina verbo,
  Et mea nunc poenas inpia lingua luit?
Num feror incestus sedes adiisse deorum
  Sertaque de sanctis deripuisse focis?
Non ego, si merui, dubitem procumbere templis
  Et dare sacratis oscula liminibus,
Non ego tellurem genibus perrepere supplex
  Et miserum sancto tundere poste caput.
At tu, qui laetus rides mala nostra, caveto
  Mox tibi: non uni saeviet usque deus.
Vidi ego, qui iuvenum miseros lusisset amores,
  Post Veneris vinclis subdere colla senem
Et sibi blanditias tremula conponere voce
  Et manibus canas fingere velle comas:
Stare nec ante fores puduit caraeve puellae
  Ancillam medio detinuisse foro.

Hunc puer, hunc iuvenis turba circumterit arta,
Despuit in molles et sibi quisque sinus.
At mihi parce, Venus: semper tibi dedita servit
Mens mea: quid messes uris acerba tuas?

III.

Ibitis Aegaeas sine me, Messalla, per undas,
O utinam memores ipse cohorsque mei:
Me tenet ignotis aegrum Phaeacia terris:
Abstineas avidas, Mors precor atra, manus.
Abstineas, Mors atra, precor: non hic mihi mater
Quae legat in maestos ossa perusta sinus,
Non soror, Assyrios cineri quae dedat odores
Et fleat effusis ante sepulcra comis,
Delia non usquam; quae me quam mitteret urbe,
Dicitur ante omnes consuluisse deos.
Illa sacras pueri sortes ter sustulit: illi
Rettulit e trinis omina certa puer.
Cuncta dabant reditus: tamen est deterrita numquam,
Quin fleret nostras respueretque vias.
Ipse ego solator, cum iam mandata dedissem,
Quaerebam tardas anxius usque moras.
Aut ego sum causatus aves aut omina dira,
Saturnive sacram me tenuisse diem.
O quotiens ingressus iter mihi tristia dixi
Offensum in porta signa dedisse pedem!
Audeat invito nequis discedere Amore,
Aut sciat egressum se prohibente deo.
Quid tua nunc Isis mihi, Delia, quid mihi prosunt
Illa tua totiens aera repulsa manu,
Quidve, pie dum sacra colis, pureque lavari
Te (memini) et puro secubuisse toro?
Nunc, dea, nunc succurre mihi (nam posse mederi
Picta docet templis multa tabella tuis),
Vt mea votivas persolvens Delia voces
Ante sacras lino tecta fores sedeat

Bisque die resoluta comas tibi dicere laudes
  Insignis turba debeat in Pharia.
At mihi contingat patrios celebrare Penates
  Reddereque antiquo menstrua tura Lari.
Quam bene Saturno vivebant rege, priusquam
  Tellus in longas est patefacta vias!
Nondum caeruleas pinus contempserat undas,
  Effusum ventis praebueratque sinum,
Nec vagus ignotis repetens conpendia terris
  Presserat externa navita merce ratem.
Illo non validus subiit iuga tempore taurus,
  Non domito frenos ore momordit equus,
Non domus ulla fores habuit, non fixus in agris,
  Qui regeret certis finibus arva, lapis.
Ipsae mella dabant quercus, ultroque ferebant
  Obvia securis ubera lactis oves.
Non acies, non ira fuit, non bella, nec ensem
  Inmiti saevus duxerat arte faber.
Nunc Iove sub domino caedes et vulnera semper,
  Nunc mare, nunc leti multa reperta viast.
Parce, pater. timidum non me periuria terrent,
  Non dicta in sanctos inpia verba deos.

* * *

Quod si fatales iam nunc explevimus annos,
  Fac lapis inscriptis stet super ossa notis:
'Hic iacet inmiti consumptus morte Tibullus,
  Messallam terra dum sequiturque mari.'
Sed me, quod facilis tenero sum semper Amori,
  Ipsa Venus campos ducet in Elysios.
Hic choreae cantusque vigent, passimque vagantes
  Dulce sonant tenui gutture carmen aves,
Fert casiam non culta seges, totosque per agros
  Floret odoratis terra benigna rosis:
At iuvenum series teneris inmixta puellis
  Ludit, et adsidue proelia miscet Amor.
Illic est, cuicumque rapax mors venit amanti,
  Et gerit insigni myrtea serta coma.
At scelerata iacet sedes in nocte profunda

Abdita, quam circum flumina nigra sonant:
Tisiphoneque inpexa feros pro crinibus angues
Saevit, et huc illuc inpia turba fugit:
Tunc niger in porta serpentum Cerberus ore
Stridet et aeratas excubat ante fores.
Illic Iunonem temptare Ixionis ausi
Versantur celeri noxia membra rota,
Porrectusque novem Tityos per iugera terrae
Adsiduas atro viscere pascit aves.
Tantalus est illic, et circum stagna: sed acrem
Iam iam poturi deserit unda sitim:
Et Danai proles, Veneris quod numina laesit,
In cava Lethaeas dolia portat aquas.
Illic sit, quicumque meos violavit amores,
Optavit lentas et mihi militias.
At tu casta precor maneas, sanctique pudoris
Adsideat custos sedula semper anus.
Haec tibi fabellas referat positaque lucerna
Deducat plena stamina longa colu,
At circa gravibus pensis affixa puella
Paulatim somno fessa remittat opus.
Tum veniam subito, nec quisquam nuntiet ante,
Sed videar caelo missus adesse tibi.
Tunc mihi, qualis eris, longos turbata capillos,
Obvia nudato, Delia, curre pede.
Hoc precor, hunc illum nobis Aurora nitentem
Luciferum roseis candida portet equis.

IIII.

'Sic umbrosa tibi contingant tecta, Priape,
Ne capiti soles, ne noceantque nives:
Quae tua formosos cepit sollertia? certe
Non tibi barba nitet, non tibi culta comast,
Nudus et hibernae producis frigora brumae,
Nudus et aestivi tempora sicca Canis.'
Sic ego: tum Bacchi respondit rustica proles,
Armatus curva sic mihi falce deus.

'O fuge te tenerae puerorum credere turbae:
  Nam causam iusti semper amoris habent.
Hic placet, angustis quod equum conpescit habenis:
  Hic placidam niveo pectore pellit aquam:
Hic, quia fortis adest audacia, cepit: at illi
  Virgineus teneras stat pudor ante genas.
Sed ne te capiant, primo si forte negabit,
  Taedia: paulatim sub iuga colla dabit.
Longa dies homini docuit parere leones,
  Longa dies molli saxa peredit aqua:
Annus in apricis maturat collibus uvas,
  Annus agit certa lucida signa vice.
Nec iurare time: Veneris periuria venti
  Inrita per terras et freta longa ferunt.
Gratia magna Iovi: vetuit pater ipse valere,
  Iurasset cupide quidquid ineptus amor:
Perque suas inpune sinit Dictynna sagittas
  Adfirmes, crines perque Minerva suos.
At si tardus eris, errabis: transiet aetas.
  Quam cito non segnis stat remeatque dies!
Quam cito purpureos deperdit terra colores,
  Quam cito formosas populus alba comas!
Quam iacet, infirmae venere ubi fata senectae,
  Qui prior Eleost carcere missus equus!
Vidi iam iuvenem, premeret cum serior aetas,
  Maerentem stultos praeteriisse dies.
Crudeles divi! serpens novus exuit annos:
  Formae non ullam fata dedere moram.
Solis aeternast Phoebo Bacchoque iuventa:
  Nam decet intonsus crinis utrumque deum.
Tu, puero quodcumque tuo temptare libebit,
  Cedas: obsequio plurima vincit amor.
Neu comes ire neges, quamvis via longa paretur
  Et Canis arenti torreat arva siti,
Quamvis praetexens picea ferrugine caelum
  Venturam admittat nimbifer Eurus aquam.
Vel si caeruleas puppi volet ire per undas,
  Ipse levem remo per freta pelle ratem.

Nec te paeniteat duros subiisse labores
Aut opera insuetas atteruisse manus,
Nec, velit insidiis altas si claudere valles,
Dum placeas, umeri retia ferre negent.
Si volet arma, levi temptabis ludere dextra:
Saepe dabis nudum, vincat ut ille, latus.
Tum tibi mitis erit, rapias tum cara licebit
Oscula: pugnabit, sed tamen apta dabit.
Rapta dabit primo, mox offeret ipse roganti,
Post etiam collo se inplicuisse volet.
Heu male nunc artes miseras haec saecula tractant:
Iam tener adsuevit munera velle puer.
At tu, qui Venerem docuisti vendere primus,
Quisquis es, infelix urgeat ossa lapis.
Pieridas, pueri, doctos et amate poetas,
Aurea nec superent munera Pieridas.
Carmine purpureast Nisi coma: carmina ni sint,
Ex umero Pelopis non nituisset ebur.
Quem referent Musae, vivet, dum robora tellus,
Dum caelum stellas, dum vehet amnis aquas.
At qui non audit Musas, qui vendit amorem,
Idaeae currus ille sequatur Opis
Et tercentenas erroribus expleat urbes
Et secet ad Phrygios vilia membra modos.
Blanditiis volt esse locum Venus ipsa: querelis
Supplicibus, miseris fletibus illa favet.'
Haec mihi, quae canerem Titio, deus edidit ore:
Sed Titium coniunx haec meminisse vetat.
Pareat ille suae: vos me celebrate magistrum,
Quos male habet multa callidus arte puer.
Gloria cuique suast: me, qui spernentur, amantes
Consultent: cunctis ianua nostra patet.
Tempus erit, cum me Veneris praecepta ferentem
Deducat iuvenum sedula turba senem.
Heu heu quam Marathus lento me torquet amore!
Deficiunt artes, deficiuntque doli.
Parce, puer, quaeso, ne turpis fabula fiam,
Cum mea ridebunt vana magisteria.

V.

Asper eram et bene discidium me ferre loquebar:
  At mihi nunc longe gloria fortis abest.
Namque agor, ut per plana citus sola verbere turben,
  Quem celer adsueta versat ab arte puer.
Vre ferum et torque, libeat ne dicere quicquam
  Magnificum post haec: horrida verba doma.
Parce tamen, per te furtivi foedera lecti,
  Per Venerem quaeso conpositumque caput.
Ille ego, cum tristi morbo defessa iaceres,
  Te dicor votis eripuisse meis,
Ipseque te circum lustravi sulfure puro,
  Carmine cum magico praecinuisset anus:
Ipse procuravi ne possent saeva nocere
  Somnia, ter sancta deveneranda mola:
Ipse ego velatus filo tunicisque solutis
  Vota novem Triviae nocte silente dedi.
Omnia persolvi: fruitur nunc alter amore,
  Et precibus felix utitur ille meis.
At mihi felicem vitam, si salva fuisses,
  Fingebam demens, sed renuente deo.
Rura colam, frugumque aderit mea Delia custos,
  Area dum messes sole calente teret,
Aut mihi servabit plenis in lintribus uvas
  Pressaque veloci candida musta pede,
Consuescet numerare pecus, consuescet amantis
  Garrulus in dominae ludere verna sinu.
Illa deo sciet agricolae pro vitibus uvam,
  Pro segete spicas, pro grege ferre dapem.
Illa regat cunctos, illi sint omnia curae:
  At iuvet in tota me nihil esse domo.
Huc veniet Messalla meus, cui dulcia poma
  Delia selectis detrahat arboribus:
Et tantum venerata virum, hunc sedula curet,
  Huic paret atque epulas ipsa ministra gerat.
Haec mihi fingebam, quae nunc Eurusque Notusque
  Iactat odoratos vota per Armenios.

Saepe ego temptavi curas depellere vino:
At dolor in lacrimas verterat omne merum.
Saepe aliam tenui: sed iam cum gaudia adirem,
Admonuit dominae deseruitque Venus.
Tunc me discedens devotum femina dixit
(A pudet) et narrat scire nefanda meam.
Non facit hoc verbis, facie tenerisque lacertis
Devovet et flavis nostra puella comis.
Talis ad Haemonium Nereis Pelea quondam
Vectast frenato caerula pisce Thetis.
Haec nocuere mihi, quod adest huic dives amator:
Venit in exitium callida lena meum.
Sanguineas edat illa dapes atque ore cruento
Tristia cum multo pocula felle bibat:
Hanc volitent animae circum sua fata querentes
Semper et e tectis strix violenta canat:
Ipsa fame stimulante furens herbasque sepulcris
Quaerat et a saevis ossa relicta lupis,
Currat et inguinibus nudis ululetque per urbes,
Post agat e triviis aspera turba canum.
Evenient: dat signa deus: sunt numina amanti,
Saevit et iniusta lege relicta Venus.
At tu quam primum sagae praecepta rapacis
Desere: nam donis vincitur omnis amor.
Pauper erit praesto semper tibi, pauper adibit
Primus et in tenero fixus erit latere,
Pauper in angusto fidus comes agmine turbae
Subicietque manus efficietque viam,
Pauper ad occultos furtim deducet amicos
Vinclaque de niveo detrahet ipse pede.
Heu canimus frustra, nec verbis victa patescit
Ianua, sed plenast percutienda manu.
At tu, qui potior nunc es, mea fata timeto:
Versatur celeri Fors levis orbe rotae.
Non frustra quidam iam nunc in limine perstat
Sedulus et crebro prospicit ac refugit,
Et simulat transire domum, mox deinde recurrit
Solus et ante ipsas excreat usque fores.

Nescioquid furtivus amor parat. utere quaeso,
Dum licet: in liquida nat tibi linter aqua.

VI.

Semper, ut inducar, blandos offers mihi voltus,
Post tamen es misero tristis et asper, Amor.
Quid tibi saevitiae mecumst? an gloria magnast
Insidias homini conposuisse deum?
Iam mihi tenduntur casses: iam Delia furtim
Nescioquem tacita callida nocte fovet.
Illa quidem iurata negat, sed credere durumst:
Sic etiam de me pernegat usque viro.
Ipse miser docui, quo posset ludere pacto
Custodes: heu heu nunc premor arte mea.
Fingere tunc didicit causas, ut sola cubaret,
Cardine tunc tacito vertere posse fores:
Tunc sucos herbasque dedi, quis livor abiret,
Quem facit inpresso mutua dente Venus.
At tu, fallacis coniunx incaute puellae,
Me quoque servato, peccet ut illa nihil.
Neu iuvenes celebret multo sermone, caveto,
Neve cubet laxo pectus aperta sinu,
Neu te decipiat nutu, digitoque liquorem
Ne trahat et mensae ducat in orbe notas.
Saepe, velut gemmas eius signumve probarem,
Per causam memini me tetigisse manum:
Saepe mero somnum peperi tibi, at ipse bibebam
Sobria supposita pocula victor aqua.
Non ego te laesi prudens: ignosce fatenti.
Iussit Amor: contra quis ferat arma deos?
Ille ego sum, nec me iam dicere vera pudebit,
Instabat tota cui tua nocte canis.
Exibit quam saepe, time, seu visere dicet
Sacra bonae maribus non adeunda deae,

* * *

At mihi si cedas, illam sequar unus ad aras:

Tunc mihi non oculis sit timuisse meis.
Quid tenera tibi coniuge opus? tua si bona nescis
Servare, frustra clavis inest foribus.
Te tenet, absentes alios suspirat amores
Et simulat subito condoluisse caput.
At mihi servandam credas: non saeva recuso
Verbera, detrecto non ego vincla pedum.
Tum procul absitis, quisquis colis arte capillos,
Et fluit effuso cui toga laxa sinu:
Quisquis et occurret, ne possit crimen habere,
Sit procul, aut alia stet precor ante via.
Sic fieri iubet ipse deus, sic magna sacerdos
Est mihi divino vaticinata sono:
Haec ubi Bellonae motust agitata, nec acrem
Flammam, non amens verbera torta timet:
Ipsa bipenne suos caedit violenta lacertos
Sanguine et effuso spargit inulta deam,
Statque latus praefixa veru, stat saucia pectus,
Et canit eventus, quos dea magna monet.
'Parcite, quam custodit Amor, violare puellam,
Ne pigeat magno post didicisse malo.
Attigeris, labentur opes, ut volnere nostro
Sanguis, ut hic ventis diripiturque cinis.'
Et tibi nescioquas dixit, mea Delia, poenas:
Si tamen admittas, sit precor illa levis.
Non ego te propter parco tibi, sed tua mater
Me movet atque iras aurea vincit anus.
Haec mihi te adducit tenebris multoque timore
Coniungit nostras clam taciturna manus,
Haec foribusque manet noctu me adfixa proculque
Cognoscit strepitus me veniente pedum.
Vive diu mihi, dulcis anus: proprios ego tecum,
Sit modo fas, annos contribuisse velim.
Te semper natamque tuam te propter amabo:
Quidquid agit, sanguis est tamen illa tuus.
Sit modo casta, doce, quamvis non vitta ligatos
Impediat crines nec stola longa pedes,
Et mihi sint durae leges, laudare nec ullam

  Possim ego, quin oculos appetat illa meos,
Et siquid peccasse puter, ducarque capillis
  Inmerito pronas proripiarque vias.
Non ego te pulsare velim, sed, venerit iste
  Si furor, optarim non habuisse manus:
Nec saevo sis casta metu, sed mente fideli;
  Mutuus absenti te mihi servet amor.
At, quae fida fuit nulli, post victa senecta
  Ducit inops tremula stamina torta manu
Firmaque conductis adnectit licia telis
  Tractaque de niveo vellere dente putat.
Hanc animo gaudente vident iuvenumque catervae
  Conmemorant merito tot mala ferre senem,
Hanc Venus ex alto flentem sublimis Olympo
  Spectat et infidis quam sit acerba monet.
Haec aliis maledicta cadant: nos, Delia, amoris
  Exemplum cana simus uterque coma.

VII.

Hunc cecinere diem Parcae fatalia nentes
  Stamina, non ulli dissoluenda deo;
Hunc fore, Aquitanas posset qui fundere gentes,
  Quem tremeret forti milite victus Atur.
Evenere: novos pubes Romana triumphos
  Vidit et evinctos brachia capta duces:
At te victrices lauros, Messalla, gerentem
  Portabat niveis currus eburnus equis.
Non sine mest tibi partus honos: Tarbella Pyrene
  Testis et Oceani litora Sanctonici,
Testis Arar Rhodanusque celer magnusque Garonna,
  Carnuti et flavi caerula lympha Liger.
An te, Cydne, canam, tacitis qui leniter undis
  Caeruleus placidis per vada serpis aquis,
Quantus et aetherio contingens vertice nubes
  Frigidus intonsos Taurus alat Cilicas?
Quid referam, ut volitet crebras intacta per urbes
  Alba Palaestino sancta columba Syro,

Vtque maris vastum prospectet turribus aequor
  Prima ratem ventis credere docta Tyros,
Qualis et, arentes cum findit Sirius agros,
  Fertilis aestiva Nilus abundet aqua?
Nile pater, quanam possim te dicere causa
  Aut quibus in terris occuluisse caput?
Te propter nullos tellus tua postulat imbres,
  Arida nec pluvio supplicat herba Iovi.
Te canit atque suum pubes miratur Osirin
  Barbara, Memphiten plangere docta bovem.
Primus aratra manu sollerti fecit Osiris
  Et teneram ferro sollicitavit humum,
Primus inexpertae conmisit semina terrae
  Pomaque non notis legit ab arboribus.
Hic docuit teneram palis adiungere vitem,
  Hic viridem dura caedere falce comam:
Illi iucundos primum matura sapores
  Expressa incultis uva dedit pedibus.
Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
  Movit et ad certos nescia membra modos,
Bacchus et agricolae magno confecta labore
  Pectora tristitiae dissoluenda dedit.
Bacchus et adflictis requiem mortalibus affert,
  Crura licet dura compede pulsa sonent.
Non tibi sunt tristes curae nec lectus, Osiri,
  Sed chorus et cantus et levis aptus amor,
Sed varii flores et frons redimita corymbis,
  Fusa sed ad teneros lutea palla pedes
Et Tyriae vestes et dulcis tibia cantu
  Et levis occultis conscia cista sacris.
Huc ades et Genium ludo Geniumque choreis
  Concelebra et multo tempora funde mero:
Illius et nitido stillent unguenta capillo,
  Et capite et collo mollia serta gerat.
Sic venias hodierne: tibi dem turis honores,
  Liba et Mopsopio dulcia melle feram.
At tibi succrescat proles, quae facta parentis
  Augeat et circa stet, venerande, senem.

Nec taceat monumenta viae, quem Tuscula tellus
  Candidaque antiquo detinet Alba Lare.
Namque opibus congesta tuis hic glarea dura
  Sternitur, hic apta iungitur arte silex.
Te canit agricola, e magna cum venerit urbe
  Serus inoffensum rettuleritque pedem.
At tu, natalis multos celebrande per annos,
  Candidior semper candidiorque veni.

VIII.

Non ego celari possum, quid nutus amantis
  Quidve ferant miti lenia verba sono.
Nec mihi sunt sortes nec conscia fibra deorum,
  Praecinit eventus nec mihi cantus avis:
Ipsa Venus magico religatum brachia nodo
  Perdocuit multis non sine verberibus.
Desine dissimulare: deus crudelius urit,
  Quos videt invitos succubuisse sibi.
Quid tibi nunc molles prodest coluisse capillos
  Saepeque mutatas disposuisse comas,
Quid fuco splendente genas ornare, quid ungues
  Artificis docta subsecuisse manu?
Frustra iam vestes, frustra mutantur amictus,
  Ansaque conpressos colligat arta pedes.
Illa placet, quamvis inculto venerit ore
  Nec nitidum tarda compserit arte caput.
Num te carminibus, num te pollentibus herbis
  Devovit tacito tempore noctis anus?
Cantus vicinis fruges traducit ab agris,
  Cantus et iratae detinet anguis iter,
Cantus et e curru Lunam deducere temptat,
  Et faceret, si non aera repulsa sonent.
Quid queror heu misero carmen nocuisse, quid herbas?
  Forma nihil magicis utitur auxiliis:
Sed corpus tetigisse nocet, sed longa dedisse
  Oscula, sed femori conseruisse femur.

Nec tu difficilis puero tamen esse memento
(Persequitur poenis tristia facta Venus),
Munera nec poscas: det munera canus amator,
Vt foveas molli frigida membra sinu.
Carior est auro iuvenis, cui levia fulgent
Ora nec amplexus aspera barba terit.
Huic tu candentes umero suppone lacertos,
Et regum magnae despiciantur opes.
At Venus inveniet puero succumbere furtim,
Dum timet, ut teneros conserat usque sinus,
Et dare anhelanti pugnantibus umida linguis
Oscula et in collo figere dente notas.
Non lapis hanc gemmaeque iuvant, quae frigore sola
Dormiat et nulli sit cupienda viro.
Heu sero revocatur amor seroque iuventa,
Cum vetus infecit cana senecta caput.
Tum studium formaest: coma tum mutatur, ut annos
Dissimulet viridi cortice tincta nucis:
Tollere tum curast albos a stirpe capillos
Et faciem dempta pelle referre novam.
At tu, dum primi floret tibi temporis aetas,
Vtere: non tardo labitur illa pede.
Neu Marathum torque: puero quae gloria victost?
In veteres esto dura, puella, senes.
Parce precor tenero: non illi sontica causast,
Sed nimius luto corpora tingit amor.
Vel miser absenti maestas quam saepe querelas
Conicit et lacrimis omnia plena madent!
'Quid me spernis?' ait. 'poterat custodia vinci:
Ipse dedit cupidis fallere posse deus.
Nota Venus furtiva mihist, ut lenis agatur
Spiritus, ut nec dent oscula rapta sonum:
Et possum media quamvis obrepere nocte
Et strepitu nullo clam reserare fores.
Quid prosunt artes, miserum si spernit amantem
Et fugit ex ipso saeva puella toro?

Vel cum promittit, subito sed perfida fallit,
  Est mihi nox multis evigilanda malis.
Dum mihi venturam fingo, quodcumque movetur,
  Illius credo tunc sonuisse pedem.'
Desistas lacrimare, puer: non frangitur illa,
  Et tua iam fletu lumina fessa tument.
Oderunt, Pholoe, moneo, fastidia divi,
  Nec prodest sanctis tura dedisse focis.
Hic Marathus quondam miseros ludebat amantes,
  Nescius ultorem post caput esse deum:
Saepe etiam lacrimis fertur risisse dolentis
  Et cupidum ficta detinuisse mora:
Nunc omnes odit fastus, nunc displicet illi
  Quaecumque oppositast ianua dura sera.
At te poena manet. ni desinis esse superba,
  Quam cupies votis hunc revocare diem!

VIIII.

Quid mihi, si fueras miseros laesurus amores,
  Foedera per divos, clam violanda, dabas?
A miser, et siquis primo periuria celat,
  Sera, tamen tacitis Poena venit pedibus.
Parcite, caelestes: aequumst inpune licere
  Numina formosis laedere vestra semel.
Lucra petens habili tauros adiungit aratro
  Et durum terrae rusticus urget opus,
Lucra petituras freta per parentia ventis
  Ducunt instabiles sidera certa rates:
Muneribus meus est captus puer. at deus illa
  In cinerem et liquidas munera vertat aquas.
Iam mihi persolvet poenas, pulvisque decorem
  Detrahet et ventis horrida facta coma,
Vretur facies, urentur sole capilli,
  Deteret invalidos et via longa pedes.
Admonui quotiens 'auro ne pollue formam:
  Saepe solent auro multa subesse mala.
Divitiis captus siquis violavit amorem,

Asperaquest illi difficilisque Venus.
Vre meum potius flamma caput et pete ferro
Corpus et intorto verbere terga seca.
Nec tibi celandi spes sit peccare paranti:
Est deus, occultos qui vetat esse dolos.
Ipse deus tacito permisit lingua ministro
Ederet ut multo libera verba mero:
Ipse deus somno domitos emittere vocem
Iussit et invitos facta tegenda loqui.'
Haec ego dicebam: nunc me flevisse loquentem,
Nunc pudet ad teneros procubuisse pedes.
Tunc mihi iurabas nullius divitis auri
Pondere, non gemmis, vendere velle fidem,
Non tibi si pretium Campania terra daretur,
Non tibi si Bacchi cura Falernus ager.
Illis eriperes verbis mihi sidera caeli
Lucere et puras fulminis esse vias.
Quin etiam flebas: at non ego fallere doctus
Tergebam umentes credulus usque genas.
Quid faciam, nisi et ipse fores in amore puellae?
Sed precor exemplo sit levis illa tuo.
O quotiens, verbis ne quisquam conscius esset,
Ipse comes multa lumina nocte tuli!
Saepe insperanti venit tibi munere nostro
Et latuit clausas post adoperta fores.
A, miser interii, stulte confisus amari:
Nam poteram ad laqueos cautior esse tuos.
Quin etiam attonita laudes tibi mente canebam,
Et me nunc nostri Pieridumque pudet.
Illa velim rapida Volcanus carmina flamma
Torreat et liquida deleat amnis aqua.
Tu procul hinc absis, cui formam vendere curast
Et pretium plena grande referre manu.
At te, qui puerum donis corrumpere es ausus,
Rideat adsiduis uxor inulta dolis,
Et cum furtivo iuvenem lassaverit usu,
Tecum interposita languida veste cubet.
Semper sint externa tuo vestigia lecto,

Et pateat cupidis semper aperta domus:
Nec lasciva soror dicatur plura bibisse
Pocula vel plures emeruisse viros.
Illam saepe ferunt convivia ducere Baccho,
Dum rota Luciferi provocet orta diem:
Illa nulla queat melius consumere noctem
Aut operum varias disposuisse vices.
At tua perdidicit: nec tu, stultissime, sentis,
Cum tibi non solita corpus ab arte movet.
Tune putas illam pro te disponere crines
Aut tenues denso pectere dente comas?
Non tibi, sed iuveni cuidam volt bella videri, 71
Devoveat pro quo remque domumque tuam. 72
Istaec persuadet facies, auroque lacertos 69
Vinciat et Tyrio prodeat apta sinu. 70
Nec facit hoc vitio, sed corpora foeda podagra
Et senis amplexus culta puella fugit.
Huic tamen accubuit noster puer: hunc ego credam
Cum trucibus Venerem iungere posse feris.
Blanditiasne meas aliis tu vendere es ausus?
Tune aliis demens oscula ferre mea?
Tum flebis, cum me vinctum puer alter habebit
Et geret in regno regna superba tuo.
At tua tum me poena iuvet, Venerique merenti
Fixa notet casus aurea palma meos.
'Hanc tibi fallaci resolutus amore Tibullus
Dedicat et grata sis, dea, mente rogat.'

X.

Quis fuit, horrendos primus qui protulit enses?
Quam ferus et vere ferreus ille fuit!
Tum caedes hominum generi, tum proelia nata,
Tum brevior dirae mortis aperta viast.
A nihil ille miser meruit! nos ad mala nostra
Vertimus, in saevas quod dedit ille feras.
Divitis hoc vitiumst auri; nec bella fuerunt,
Faginus adstabat cum scyphus ante dapes,

Non arces, non vallus erat, somnumque petebat
Securus varias dux gregis inter oves.
Tunc mihi vita foret dulcis, nec tristia nossem
Arma nec audissem corde micante tubam:
Nunc ad bella trahor, et iam quis forsitan hostis
Haesura in nostro tela gerit latere.
Sed patrii servate Lares: aluistis et idem,
Cursarem vestros cum tener ante pedes.
Neu pudeat prisco vos esse e stipite factos:
Sic veteris sedes incoluistis avi.
Tum melius tenuere fidem, cum paupere cultu
Stabat in exigua ligneus aede deus.
Hic placatus erat, seu quis libaverat uvam,
Seu dederat sanctae spicea serta comae:
Atque aliquis voti compos liba ipse ferebat
Postque comes purum filia parva favum.
At nobis aerata, Lares, depellite tela,

* * *

Hostiaque e plena rustica porcus hara.
Hanc pura cum veste sequar myrtoque canistra
Vincta geram, myrto vinctus et ipse caput.
Sic placeam vobis: alius sit fortis in armis,
Sternat et adversos Marte favente duces,
Vt mihi potanti possit sua dicere facta
Miles et in mensa pingere castra mero.
Quis furor est atram bellis arcessere mortem?
Inminet et tacito clam venit illa pede.
Non seges est infra, non vinea culta, sed audax
Cerberus et Stygiae navita turpis aquae:
Illic perscissisque genis ustoque capillo
Errat ad obscuros pallida turba lacus.
Quam potius laudandus hic est, quem prole parata
Occupat in parva pigra senecta casa!
Ipse suas sectatur oves, at filius agnos,
Et calidam fesso conparat uxor aquam.
Sic ego sim, liceatque caput candescere canis,
Temporis et prisci facta referre senem.

Interea Pax arva colat. Pax candida primum
  Duxit araturos sub iuga panda boves,
Pax aluit vites et sucos condidit uvae,
  Funderet ut nato testa paterna merum:
Pace bidens vomerque vigent, at tristia duri
  Militis in tenebris occupat arma situs.

* * *

Rusticus e lucoque vehit, male sobrius ipse,
  Vxorem plaustro progeniemque domum.
Sed Veneris tunc bella calent, scissosque capillos
  Femina perfractas conqueriturque fores:
Flet teneras subtusa genas, sed victor et ipse
  Flet sibi dementes tam valuisse manus.
At lascivus Amor rixae mala verba ministrat,
  Inter et iratum lentus utrumque sedet.
A, lapis est ferrumque, suam quicumque puellam
  Verberat: e caelo deripit ille deos.
Sit satis e membris tenuem rescindere vestem,
  Sit satis ornatus dissoluisse comae,
Sit lacrimas movisse satis: quater ille beatus
  Quo tenera irato flere puella potest.
Sed manibus qui saevus erit, scutumque sudemque
  Is gerat et mihi sit procul a Venere.
At nobis, Pax alma, veni spicamque teneto,
  Perfluat et pomis candidus ante sinus.

515

ALBII TIBVLLI

LIBER SECVNDVS.

I.

Quisquis adest, faveat: fruges lustramus et agros,
  Ritus ut a prisco traditus extat avo.
Bacche, veni, dulcisque tuis e cornibus uva
  Pendeat, et spicis tempora cinge, Ceres.
Luce sacra requiescat humus, requiescat arator,
  Et grave suspenso vomere cesset opus.
Solvite vincla iugis: nunc ad praesepia debent
  Plena coronato stare boves capite.
Omnia sint operata deo: non audeat ulla
  Lanificam pensis inposuisse manum.
Vos quoque abesse procul iubeo, discedat ab aris,
  Cui tulit hesterna gaudia nocte Venus.
Casta placent superis: pura cum veste venite
  Et manibus puris sumite fontis aquam.
Cernite, fulgentes ut eat sacer agnus ad aras
  Vinctaque post olea candida turba comas.
Di patrii, purgamus agros, purgamus agrestes:
  Vos mala de nostris pellite limitibus,
Neu seges eludat messem fallacibus herbis,
  Neu timeat celeres tardior agna lupos.
Tunc nitidus plenis confisus rusticus agris
  Ingeret ardenti grandia ligna foco,
Turbaque vernarum, saturi bona signa coloni,
  Ludet et ex virgis extruet ante casas.
Eventura precor: viden ut felicibus extis
  Significet placidos nuntia fibra deos?
Nunc mihi fumosos veteris proferte Falernos
  Consulis et Chio solvite vincla cado.
Vina diem celebrent: non festa luce madere
  Est rubor, errantes et male ferre pedes.
Sed 'bene Messallam' sua quisque ad pocula dicat,

Nomen et absentis singula verba sonent.
Gentis Aquitanae celeber Messalla triumphis
Et magna intonsis gloria victor avis,
Huc ades aspiraque mihi, dum carmine nostro
Redditur agricolis gratia caelitibus.
Rura cano rurisque deos. his vita magistris
Desuevit querna pellere glande famem:
Illi conpositis primum docuere tigillis
Exiguam viridi fronde operire domum,
Illi etiam tauros primi docuisse feruntur
Servitium et plaustro supposuisse rotam.
Tunc victus abiere feri, tunc consita pomus,
Tunc bibit inriguas fertilis hortus aquas,
Aurea tunc pressos pedibus dedit uva liquores
Mixtaque securost sobria lympha mero.
Rura ferunt messes, calidi cum sideris aestu
Deponit flavas annua terra comas.
Rure levis verno flores apis ingerit alveo,
Conpleat ut dulci sedula melle favos.
Agricola adsiduo primum satiatus aratro
Cantavit certo rustica verba pede
Et satur arenti primumst modulatus avena
Carmen, ut ornatos diceret ante deos,
Agricola et minio suffusus, Bacche, rubenti
Primus inexperta duxit ab arte choros.
Huic datus a pleno, memorabile munus, ovili
Dux pecoris curtas auxerat hircus opes.
Rure puer verno primum de flore coronam
Fecit et antiquis inposuit Laribus.
Rure etiam teneris curam exhibitura puellis
Molle gerit tergo lucida vellus ovis.
Hinc et femineus labor est, hinc pensa colusque,
Fusus et adposito pollice versat opus:
Atque aliqua adsiduae textrix operata Minervae
Cantat, et adplauso tela sonat latere.
Ipse interque greges interque armenta Cupido
Natus et indomitas dicitur inter equas.
Illic indocto primum se exercuit arcu:

Ei mihi, quam doctas nunc habet ille manus!
Nec pecudes, velut ante, petit: fixisse puellas
Gestit et audaces perdomuisse viros.
Hic iuveni detraxit opes, hic dicere iussit
Limen ad iratae verba pudenda senem:
Hoc duce custodes furtim transgressa iacentes
Ad iuvenem tenebris sola puella venit
Et pedibus praetemptat iter suspensa timore,
Explorat caecas cui manus ante vias.
A miseri, quos hic graviter deus urget! at ille
Felix, cui placidus leniter adflat Amor.
Sancte, veni dapibus festis, sed pone sagittas
Et procul ardentes hinc precor abde faces.
Vos celebrem cantate deum pecorique vocate.
Voce palam pecori, clam sibi quisque vocet.
Aut etiam sibi quisque palam: nam turba iocosa
Obstrepit et Phrygio tibia curva sono.
Ludite: iam Nox iungit equos, currumque secuntur
Matris lascivo sidera fulva choro,
Postque venit tacitus furvis circumdatus alis
Somnus et incerto Somnia nigra pede.

II.

Dicamus bona verba — venit natalis — ad aras
Quisquis ades, lingua, vir mulierque, fave
Vrantur pia tura focis, urantur odores,
Quos tener e terra divite mittit Arabs.
Ipse suos Genius adsit visurus honores,
Cui decorent sanctas mollia serta comas.
Illius puro destillent tempora nardo,
Atque satur libo sit madeatque mero,
Adnuat et, Cornute, tibi, quodcumque rogabis.
En age, quid cessas? adnuit ille: roga.
Auguror, uxoris fidos optabis amores:
Iam reor hoc ipsos edidicisse deos.
Nec tibi malueris, totum quaecumque per orbem
Fortis arat valido rusticus arva bove,

Nec tibi, gemmarum quidquid felicibus Indis
  Nascitur, Eoi qua maris unda rubet.
Vota cadunt. viden ut strepitantibus advolet alis
  Flavaque coniugio vincula portet Amor,
Vincula, quae maneant semper, dum tarda senectus
  Inducat rugas inficiatque comas.
Hac veniat natalis avi prolemque ministret,
  Ludat et ante tuos turba novella pedes.

III.

Rura meam, Cornute, tenent villaeque puellam:
  Ferreus est, heu heu, quisquis in urbe manet.
Ipsa Venus laetos iam nunc migravit in agros,
  Verbaque aratoris rustica discit Amor.
O ego, cum aspicerem dominam, quam fortiter illic
  Versarem valido pingue bidente solum
Agricolaeque modo curvum sectarer aratrum,
  Dum subigunt steriles arva serenda boves!
Nec quererer, quod sol graciles exureret artus,
  Laederet et teneras pussula rupta manus.
Pavit et Admeti tauros formosus Apollo,
  Nec cithara intonsae profueruntve comae,
Nec potuit curas sanare salubribus herbis:
  Quidquid erat medicae vicerat artis amor.
Ipse deus solitus stabulis expellere vaccas
  . . . .
Et miscere novo docuisse coagula lacte,
  * * *
  [Lacteus et mixtus obriguisse liquor.]
Tum fiscella levi detextast vimine iunci,
  Raraque per nexus est via facta sero.
O quotiens illo vitulum gestante per agros
  Dicitur occurrens erubuisse soror!
O quotiens ausae, caneret dum valle sub alta,
  Rumpere mugitu carmina docta boves!
Saepe duces trepidis petiere oracula rebus,
  Venit et a templis irrita turba domum:

Saepe horrere sacros doluit Latona capillos,
Quos admiratast ipsa noverca prius.
Quisquis inornatumque caput crinesque solutos
Aspiceret, Phoebi quaereret ille comam.
Delos ubi nunc, Phoebe, tuast, ubi Delphica Python?
Nempe amor in parva te iubet esse casa.
Felices olim, Veneri cum fertur aperte
Servire aeternos non puduisse deos.
Fabula nunc illest: sed cui sua cura puellast,
Fabula sit mavolt quam sine amore deus.
At tu, quisquis is es, cui tristi fronte Cupido
Imperitat, nostra sint tua castra domo,

* * *

Ferrea non Venerem, sed praedam, saecula laudant:
Praeda tamen multis est operata malis.
Praeda feras acies cinxit discordibus armis:
Hinc cruor, hinc caedes mors propiorque venit.
Praeda vago iussit geminare pericula ponto,
Bellica cum dubiis rostra dedit ratibus.
Praedator cupit inmensos obsidere campos,
Vt multo innumeram iugere pascat ovem;
Cui lapis externus curaest, urbisque tumultus
Portatur validis mille columna iugis,
Claudit et indomitum moles mare, lentus ut intra
Neglegat hibernas piscis adesse minas.
At tibi laeta trahant Samiae convivia testae
Fictaque Cumana lubrica terra rota.
Heu heu divitibus video gaudere puellas:
Iam veniant praedae, si Venus optat opes;
Vt mea luxuria Nemesis fluat utque per urbem
Incedat donis conspicienda meis.
Illa gerat vestes tenues, quas femina Coa
Texuit, auratas disposuitque vias:
Illi sint comites fusci, quos India torret,
Solis et admotis inficit ignis equis:
Illi selectos certent praebere colores
Africa puniceum purpureumque Tyros.

* * *

Nota loquor: regnum iste tenet, quem saepe coegit
Barbara gypsatos ferre catasta pedes.
At tibi dura Ceres, Nemesim qui abducis ab urbe,
Persolvat nulla semina certa fide.
Et tu, Bacche tener, iucundae consitor uvae,
Tu quoque devotos, Bacche, relinque lacus.
Haud inpune licet formosas tristibus agris
Abdere: non tanti sunt tua musta, pater.
O valeant fruges, ne sint modo rure puellae:
Glans alat, et prisco more bibantur aquae.
Glans aluit veteres, et passim semper amarunt:
Quid nocuit sulcos non habuisse satos?
Tum, quibus aspirabat Amor, praebebat aperte
Mitis in umbrosa gaudia valle Venus.
Nullus erat custos, nulla exclusura dolentes
Ianua: si fas est, mos precor ille redi.
. . . .
Horrida villosa corpora veste tegant.
Nunc si clausa meast, si copia rara videndi,
Heu miserum, laxam quid iuvat esse togam?
Ducite: ad imperium dominae sulcabimus agros:
Non ego me vinclis verberibusque nego.

IIII.

Hic mihi servitium video dominamque paratam:
Iam mihi, libertas illa paterna, vale.
Servitium sed triste datur, teneorque catenis,
Et numquam misero vincla remittit Amor,
Et seu quid merui, seu quid peccavimus, urit.
Vror io: remove, saeva puella, faces.
O ego ne possim tales sentire dolores,
Quam mallem in gelidis montibus esse lapis,
Stare vel insanis cautes obnoxia ventis,
Naufraga quam vasti tunderet unda maris!
Nunc et amara dies et noctis amarior umbrast:
Omnia iam tristi tempora felle madent.
Nec prosunt elegi nec carminis auctor Apollo:

Illa cava pretium flagitat usque manu.
Ite procul, Musae, si non prodestis amanti:
Non ego vos, ut sint bella canenda, colo,
Nec refero solisque vias et qualis, ubi orbem
Conplevit, versis Luna recurrit equis.
Ad dominam faciles aditus per carmina quaero:
Ite procul, Musae, si nihil ista valent.
A, mihi per caedem et facinus sunt dona paranda,
Ne iaceam clausam flebilis ante domum:
Aut rapiam suspensa sacris insignia fanis:
Sed Venus ante alios est violanda mihi.
Illa malum facinus suadet dominamque rapacem
Dat mihi: sacrilegas sentiat illa manus.
O pereat, quicumque legit viridesque smaragdos
Et niveam Tyrio murice tingit ovem.
Hinc dat avaritiae causas et Coa puellis
Vestis et e rubro lucida concha mari.
Haec fecere malas: hinc clavim ianua sensit
Et coepit custos liminis esse canis.
Sed pretium si grande feras, custodia victast,
Nec prohibent claves, et canis ipse tacet.
Heu quicumque dedit formam caelestis avarae,
Quale bonum multis attulit ille malis!
Hinc fletus rixaeque sonant, haec denique causa
Fecit ut infamis sic deus esset Amor.
At tibi, quae pretio victos excludis amantes,
Eripiant partas ventus et ignis opes:
Quin tua tum iuvenes spectent incendia laeti,
Nec quisquam flammae sedulus addat aquam.
Seu veniet tibi mors, nec erit qui lugeat ullus,
Nec qui det maestas munus in exequias.
At bona quae nec avara fuit, centum licet annos
Vixerit, ardentem flebitur ante rogum:
Atque aliquis senior veteres veneratus amores
Annua constructo serta dabit tumulo
Et 'bene' discedens dicet 'placideque quiescas,
Terraque securae sit super ossa levis.'
Vera quidem moneo, sed prosunt quid mihi vera?

Illius est nobis lege colendus Amor.
Quin etiam sedes iubeat si vendere avitas,
Ite sub imperium sub titulumque, Lares.
Quidquid habet Circe, quidquid Medea veneni,
Quidquid et herbarum Thessala terra gerit,
Et quod, ubi indomitis gregibus Venus adflat amores,
Hippomanes cupidae stillat ab inguine equae,
Si modo me placido videat Nemesis mea vultu,
Mille alias herbas misceat illa, bibam.

V.

Phoebe, fave: novus ingreditur tua templa sacerdos:
Huc age cum cithara carminibusque veni.
Nunc te vocales inpellere pollice chordas,
Nunc precor ad laudes flectere verba mea.
Ipse triumphali devinctus tempora lauro,
Dum cumulant aras, ad tua sacra veni.
Sed nitidus pulcherque veni: nunc indue vestem
Sepositam, longas nunc bene pecte comas,
Qualem te memorant Saturno rege fugato
Victori laudes concinuisse Iovi.
Tu procul eventura vides, tibi deditus augur
Scit bene quid fati provida cantet avis,
Tuque regis sortes, per te praesentit aruspex,
Lubrica signavit cum deus exta notis:
Te duce Romanos numquam frustrata Sibylla,
Abdita quae senis fata canit pedibus!
Phoebe, sacras Messalinum sine tangere chartas
Vatis, et ipse precor quid canat illa doce.
Haec dedit Aeneae sortes, postquam ille parentem
Dicitur et raptos sustinuisse Lares;
Nec fore credebat Romam, cum maestus ab alto
Ilion ardentes respiceretque deos.
(Romulus aeternae nondum firmaverat urbis
Moenia, consorti non habitanda Remo,
Sed tunc pascebant herbosa Palatia vaccae
Et stabant humiles in Iovis arce casae.

Lacte madens illic suberat Pan ilicis umbrae
  Et facta agresti lignea falce Pales,
Pendebatque vagi pastoris in arbore votum,
  Garrula silvestri fistula sacra deo,
Fistula, cui semper decrescit arundinis ordo:
  Nam calamus cera iungitur usque minor.
At qua Velabri regio patet, ire solebat
  Exiguus pulsa per vada linter aqua.
Illa saepe gregis diti placitura magistro
  Ad iuvenem festast vecta puella die,
Cum qua fecundi redierunt munera ruris,
  Caseus et niveae candidus agnus ovis.)
'Inpiger Aenea, volitantis frater Amoris,
  Troica qui profugis sacra vehis ratibus,
Iam tibi Laurentes adsignat Iuppiter agros,
  Iam vocat errantes hospita terra Lares.
Illic sanctus eris, cum te, venerande, Numici
  Vnda deum caelo miserit Indigetem.
Ecce super fessas volitat Victoria puppes,
  Tandem ad Troianos diva superba venit.
Ecce mihi lucent Rutulis incendia castris:
  Iam tibi praedico, barbare Turne, necem.
Ante oculos Laurens castrum murusque Lavinist
  Albaque ab Ascanio condita longa duce.
Te quoque iam video, Marti placitura sacerdos
  Ilia, Vestales deseruisse focos,
Concubitusque tuos furtim vittasque iacentes
  Et cupidi ad ripas arma relicta dei.
Carpite nunc, tauri, de septem montibus herbas,
  Dum licet: hic magnae iam locus urbis erit.
Roma, tuum nomen terris fatale regendis,
  Qua sua de caelo prospicit arva Ceres,
Quaque patent ortus et qua fluitantibus undis
  Solis anhelantes abluit amnis equos.
Troia quidem tunc se mirabitur et sibi dicet
  Vos bene tam longa consuluisse via.
Vera cano: sic usque sacras innoxia laurus
  Vescar, et aeternum sit mihi virginitas.'

Haec cecinit vates et te sibi, Phoebe, vocavit,
  Iactavit fusas et caput ante comas.
Quidquid Amalthea, quidquid Marpesia dixit
  Herophile, Phyto Graiaque quod monuit,
Quasque Aniena sacras Tiburs per flumina sortes
  Portarit sicco pertuleritque sinu,
(Haec fore dixerunt belli mala signa cometen,
  Multus ut in terras deplueretque lapis:
Atque tubas atque arma ferunt strepitantia caelo
  Audita et lucos praecinuisse fugam,
Et simulacra deum lacrimas fudisse tepentes 77
  Fataque vocales praemonuisse boves, 78
Ipsum etiam Solem defectum lumine vidit 75
  Iungere pallentes nubilus annus equos) 76
Haec fuerunt olim: sed tu iam mitis, Apollo,
  Prodigia indomitis merge sub aequoribus:
Et succensa sacris crepitet bene laurea flammis,
  Omine quo felix et sacer annus erit.
Laurus ubi bona signa dedit, gaudete coloni:
  Distendet spicis horrea plena Ceres,
Oblitus et musto feriet pede rusticus uvas,
  Dolia dum magni deficiantque lacus.
At madidus Baccho sua festa Palilia pastor
  Concinet: a stabulis tunc procul este lupi.
Ille levis stipulae sollemnes potus acervos
  Accendet, flammas transilietque sacras,
Et fetus matrona dabit, natusque parenti
  Oscula conprensis auribus eripiet,
Nec taedebit avum parvo advigilare nepoti
  Balbaque cum puero dicere verba senem.
Tunc operata deo pubes discumbet in herba,
  Arboris antiquae qua levis umbra cadit,
Aut e veste sua tendent umbracula sertis
  Vincta, coronatus stabit et ante calix.
At sibi quisque dapes et festas extruet alte
  Cespitibus mensas cespitibusque torum.
Ingeret hic potus iuvenis maledicta puellae,
  Post modo quae votis irrita facta velit:

Nam ferus ille suae plorabit sobrius idem
Et se iurabit mente fuisse mala.
Pace tua pereant arcus pereantque sagittae,
Phoebe, modo in terris erret inermis Amor.
Ars bona: sed postquam sumpsit sibi tela Cupido,
Heu heu quam multis ars dedit illa malum!
Et mihi praecipue. iaceo cum saucius annum
Et faveo morbo, cum iuvat ipse dolor,
Vsque cano Nemesim, sine qua versus mihi nullus
Verba potest iustos aut reperire pedes.
At tu (nam divum servat tutela poetas),
Praemoneo, vati parce, puella, sacro,
Vt Messalinum celebrem, cum praemia belli
Ante suos currus oppida victa feret,
Ipse gerens lauros: lauro devinctus agresti
Miles 'io' magna voce 'triumphe' canet.
Tum Messalla meus pia det spectacula turbae
Et plaudat curru praetereunte pater.
Adnue: sic tibi sint intonsi, Phoebe, capilli,
Sic tua perpetuo sit tibi casta soror.

VI.

Castra Macer sequitur: tenero quid fiet Amori?
Sit comes et collo fortiter arma gerat?
Et seu longa virum terrae via seu vaga ducent
Aequora, cum telis ad latus ire volet?
Vre, puer, quaeso, tua qui ferus otia liquit,
Atque iterum erronem sub tua signa voca.
Quod si militibus parces, erit hic quoque miles,
Ipse levem galea qui sibi portet aquam.
Castra peto, valeatque Venus valeantque puellae:
Et mihi sunt vires, et mihi facta tubast.
Magna loquor, sed magnifice mihi magna locuto
Excutiunt clausae fortia verba fores.
Iuravi quotiens rediturum ad limina numquam!
Cum bene iuravi, pes tamen ipse redit.
Acer Amor, fractas utinam tua tela sagittas,
Si licet, extinctas aspiciamque faces!

Tu miserum torques, tu me mihi dira precari
  Cogis et insana mente nefanda loqui.
Iam mala finissem leto, sed credula vitam
  Spes fovet et fore cras semper ait melius.
Spes alit agricolas, Spes sulcis credit aratis
  Semina, quae magno fenore reddat ager:
Haec laqueo volucres, haec captat arundine pisces,
  Cum tenues hamos abdidit ante cibus:
Spes etiam valida solatur compede vinctum
  (Crura sonant ferro, sed canit inter opus):
Spes facilem Nemesim spondet mihi, sed negat illa.
  Ei mihi, ne vincas, dura puella, deam.
Parce, per inmatura tuae precor ossa sororis:
  Sic bene sub tenera parva quiescat humo.
Illa mihi sanctast, illius dona sepulcro
  Et madefacta meis serta feram lacrimis,
Illius ad tumulum fugiam supplexque sedebo
  Et mea cum muto fata querar cinere.
Non feret usque suum te propter flere clientem:
  Illius ut verbis, sis mihi lenta, veto,
Ne tibi neglecti mittant mala somnia Manes,
  Maestaque sopitae stet soror ante torum,
Qualis ab excelsa praeceps delapsa fenestra
  Venit ad infernos sanguinolenta lacus.
Desino, ne dominae luctus renoventur acerbi:
  Non ego sum tanti, ploret ut illa semel.
Nec lacrimis oculos dignast foedare loquaces:
  Lena nocet nobis, ipsa puella bonast.
Lena necat miserum Phryne furtimque tabellas
  Occulto portans itque reditque sinu:
Saepe, ego cum dominae dulces a limine duro
  Agnosco voces, haec negat esse domi:
Saepe, ubi nox promissa mihist, languere puellam
  Nuntiat aut aliquas extimuisse minas.
Tunc morior curis, tunc mens mihi perdita fingit,
  Quisve meam teneat, quot teneatve modis:
Tunc tibi, lena, precor diras: satis anxia vivas,
  Moverit e votis pars quotacumque deos.

ALBII TIBVLLI

LIBER TERTIVS.

LYGDAMI ELEGIAE.

I.

Martis Romani festae venere kalendae
(Exoriens nostris hinc fuit annus avis),
Et vaga nunc certa discurrunt undique pompa
Perque vias urbis munera perque domos:
Dicite, Pierides, quonam donetur honore
Seu mea, seu fallor, cara Neaera tamen.
Carmine formosae, pretio capiuntur avarae:
Gaudeat, ut dignast, versibus illa meis.
Lutea sed niveum involvat membrana libellum,
Pumex et canas tondeat ante comas
Summaque praetexat tenuis fastigia chartae,
Indicet ut nomen littera facta meum,
Atque inter geminas pingantur cornua frontes:
Sic etenim comptum mittere oportet opus.
Per vos, auctores huius mihi carminis, oro
Castaliamque umbram Pieriosque lacus,
Ite domum cultumque illi donate libellum,
Sicut erit: nullus defluat inde color.
Illa mihi referet, si nostri mutua curast
An minor, an toto pectore deciderim.
Sed primum meritam larga donate salute
Atque haec submisso dicite verba sono.
'Haec tibi vir quondam, nunc frater, casta Neaera
Mittit et accipias munera parva rogat,
Teque suis iurat caram magis esse medullis,
Sive sibi coniunx sive futura soror.
Sed potius coniunx: huius spem nominis illi
Auferet extincto pallida Ditis aqua.'

II.

Qui primus caram iuveni carumque puellae
  Eripuit iuvenem, ferreus ille fuit.
Durus et ille fuit, qui tantum ferre dolorem,
  Vivere et erepta coniuge qui potuit.
Non ego firmus in hoc, non haec patientia nostro
  Ingenio: frangit fortia corda dolor:
Nec mihi vera loqui pudor est vitaeque fateri
  Tot mala perpessae taedia nata meae.
Ergo cum tenuem fuero mutatus in umbram
  Candidaque ossa super nigra favilla teget,
Ante meum veniat longos incompta capillos
  Et fleat ante meum maesta Neaera rogum.
Sed veniat carae matris † comitata dolore:
  Maereat haec genero, maereat illa viro.
Praefatae ante meos Manes animamque precatae
  Perfusaeque pias ante liquore manus,
Pars quae sola mei superabit corporis, ossa
  Incinctae nigra candida veste legent,
Et primum annoso spargent collecta Lyaeo,
  Mox etiam niveo fundere lacte parent,
Post haec carbaseis umorem tollere velis
  Atque in marmorea ponere sicca domo.
Illic quas mittit dives Panchaia merces
  Eoique Arabes, pinguis et Assyria,
Et nostri memores lacrimae fundantur eodem:
  Sic ego conponi versus in ossa velim.
Sed tristem mortis demonstret littera causam
  Atque haec in celebri carmina fronte notet.
'Lygdamus hic situs est: dolor huic et cura Neaerae,
  Coniugis ereptae, causa perire fuit.'

III.

Quid prodest caelum votis inplesse, Neaera,
  Multaque cum blanda tura dedisse prece,
Non ut marmorei prodirem e limine tecti,

Insignis clara conspicuusque domo,
Aut ut multa mei renovarent iugera tauri
Et magnas messes terra benigna daret,
Sed tecum ut longae sociarem gaudia vitae
Inque tuo caderet nostra senecta sinu,
Tum cum permenso defunctus tempore lucis
Nudus Lethaea cogerer ire rate?
Nam grave quid prodest pondus mihi divitis auri,
Arvaque si findant pinguia mille boves?
Quidve domus prodest Phrygiis innixa columnis,
Taenare sive tuis, sive Caryste tuis,
Et nemora in domibus sacros imitantia lucos
Aurataeque trabes marmoreumque solum?
Quidve in Erythraeo legitur quae litore concha
Tinctaque Sidonio murice lana iuvat,
Et quae praeterea populus miratur? in illis
Invidiast: falso plurima volgus amat.
Non opibus mentes hominum curaeque levantur.
Nam Fortuna sua tempora lege regit.
Sit mihi paupertas tecum iucunda, Neaera:
At sine te regum munera nulla volo.
O niveam, quae te poterit mihi reddere, lucem!
O mihi felicem terque quaterque diem!
At si, pro dulci reditu quaecumque voventur,
Audiat aversa non meus aure deus,
Nec me regna iuvant nec Lydius aurifer amnis
Nec quas terrarum sustinet orbis opes.
Haec alii cupiant, liceat mihi paupere cultu
Securo cara coniuge posse frui.
Adsis et timidis faveas, Saturnia, votis,
Et faveas concha, Cypria, vecta tua.
Aut si fata negant reditum tristesque sorores,
Stamina quae ducunt quaeque futura neunt,
Me vocet in vastos amnes nigramque paludem
Ditis ab ignava luridus Orcus aqua.

IIII.

Di meliora ferant, nec sint insomnia vera,
  Quae tulit extrema pessima nocte quies.
Ite procul, vanum falsumque avertite visum:
  Desinite in nobis quaerere velle fidem.
Divi vera monent, venturae nuntia sortis
  Vera monent Tuscis exta probata viris:
Somnia fallaci ludunt temeraria nocte
  Et pavidas mentes falsa timere iubent.
Et natum in curas hominum genus omina noctis
  Farre pio placant et saliente sale?
Set tamen, utcumquest, sive illi vera moneri,
  Mendaci somno credere sive volent,
Efficiat vanos noctis Lucina tremores
  Et frustra inmeritum pertimuisse velit,
Si mea nec turpi mens est obnoxia facto
  Nec laesit magnos inpia lingua deos.
Iam Nox aetherium nigris emensa quadrigis
  Mundum caeruleo laverat amne rotas,
Nec me sopierat menti deus utilis aegrae:
  Somnus sollicitas deficit ante domos.
Tandem, cum summa Phoebus prospexit ab Oeta,
  Pressit languentis lumina sera quies.
Hic iuvenis casta redimitus tempora lauro
  Est visus nostra ponere sede pedem.
Non illo quicquam formosius ulla priorum
  Aetas, heroum nec tulit ulla domus.
Intonsi crines longa cervice fluebant,
  Stillabat Syrio myrtea rore coma.
Candor erat, qualem praefert Latonia Luna,
  Et color in niveo corpore purpureus,
Vt iuveni primum virgo deducta marito
  Inficitur teneras ore rubente genas,
Et cum contexunt amarantis alba puellae
  Lilia et autumno candida mala rubent.
Ima videbatur talis inludere palla:
  Namque haec in nitido corpore vestis erat.

Artis opus rarae, fulgens testudine et auro
  Pendebat laeva garrula parte lyra.
Hanc primum veniens plectro modulatus eburno,
  Felices cantus ore sonante dedit:
Sed postquam fuerant digiti cum voce locuti,
  Edidit haec dulci tristia verba modo.
'Salve, cura deum: casto nam rite poetae
  Phoebusque et Bacchus Pieridesque favent:
Sed proles Semeles Bacchus doctaeque sorores
  Dicere non norunt, quid ferat hora sequens:
At mihi fatorum leges aevique futuri
  Eventura pater posse videre dedit.
Quare ego quae dico non fallax accipe vates,
  Quodque deus vero Cynthius ore feram.
Tantum cara tibi, quantum nec filia matri,
  Quantum nec cupido bella puella viro,
Pro qua sollicitas caelestia numina votis,
  Quae tibi securos non sinit ire dies,
Et cum te fusco somnus velavit amictu,
  Vanum nocturnis fallit imaginibus,
Carminibus celebrata tuis formosa Neaera
  Alterius mavolt esse puella viri,
Diversasque suas agitat mens inpia curas,
  Nec gaudet casta nupta Neaera domo.
A, crudele genus nec fidum femina nomen!
  A, pereat, didicit fallere siqua virum.
Sed flecti poterit: mens est mutabilis illis:
  Tu modo cum multa brachia tende prece.
Saevus Amor docuit varios temptare labores,
  Saevus Amor docuit verbera posse pati.
Me quondam Admeti niveas pavisse iuvencas
  Non est in vanum fabula ficta iocum:
Tunc ego nec cithara poteram gaudere sonora
  Nec similes chordis reddere voce sonos,
Sed perlucenti cantus meditabar avena
  Ille ego Latonae filius atque Iovis.
Nescis quid sit amor, iuvenis, si ferre recusas
  Inmitem dominam coniugiumque ferum.

Ergo ne dubita blandas adhibere querellas:
Vincuntur molli pectora dura prece.
Quod si vera canunt sacris oracula templis,
Haec illi nostro nomine dicta refer:
Hoc tibi coniugium promittit Delius ipse
Felix, hoc: alium desine velle virum.'
Dixit, et ignavus defluxit corpore somnus.
A ego ne possim tanta videre mala!
Nec tibi crediderim votis contraria vota
Nec tantum crimen pectore inesse tuo:
Nam te nec vasti genuerunt aequora ponti
Nec flammam volvens ore Chimaera fero
Nec canis anguinea redimitus terga caterva,
Cui tres sunt linguae tergeminumque caput,
Scyllaque virgineam canibus succincta figuram,
Nec te conceptam saeva leaena tulit,
Barbara nec Scythiae tellus horrendave Syrtis,
Sed culta et duris non habitanda domus
Et longe ante alias omnes mitissima mater
Isque pater quo non alter amabilior.
Haec deus in melius crudelia somnia vertat
Et iubeat tepidos irrita ferre Notos.

V.

Vos tenet, Etruscis manat quae fontibus unda,
Vnda sub aestivum non adeunda Canem,
Nunc autem sacris Baiarum proxima lymphis,
Cum se purpureo vere remittit humus:
At mihi Persephone nigram denuntiat horam:
Inmerito iuveni parce nocere, dea.
Non ego temptavi nulli temeranda virorum
Audax laudandae sacra docere deae,
Nec mea mortiferis infecit pocula sucis
Dextera nec cuiquam trita venena dedit,
Nec nos sacrilegi templis admovimus ignes,
Nec cor sollicitant facta nefanda meum,
Nec nos insanae meditantes iurgia mentis

Inpia in adversos solvimus ora deos:
Et nondum cani nigros laesere capillos,
Nec venit tardo curva senecta pede.
Natalem primo nostrum videre parentes,
Cum cecidit fato consul uterque pari.
Quid fraudare iuvat vitem crescentibus uvis
Et modo nata mala vellere poma manu?
Parcite, pallentes undas quicumque tenetis
Duraque sortiti tertia regna dei.
Elysios olim liceat cognoscere campos
Lethaeamque ratem Cimmeriosque lacus,
Cum mea rugosa pallebunt ora senecta
Et referam pueris tempora prisca senex.
Atque utinam vano nequiquam terrear aestu!
Languent ter quinos sed mea membra dies.
At vobis Tuscae celebrantur numina lymphae
Et facilis lenta pellitur unda manu.
Vivite felices, memores et vivite nostri,
Sive erimus seu nos fata fuisse velint.
Interea nigras pecudes promittite Diti
Et nivei lactis pocula mixta mero.

VI.

Candide Liber, ades (sic sit tibi mystica vitis
Semper, sic edera tempora vincta feras),
Aufer et ipse meum patera medicante dolorem:
Saepe tuo cecidit munere victus amor.
Care puer, madeant generoso pocula Baccho,
Et nobis prona funde Falerna manu.
Ite procul durum curae genus, ite labores:
Fulserit hic niveis Delius alitibus.
Vos modo proposito dulces faveatis amici,
Neve neget quisquam me duce se comitem:
Aut siquis vini certamen mite recusat,
Fallat eum tecto cara puella dolo.
Ille facit dites animos deus, ille ferocem
Contudit et dominae misit in arbitrium,

Armenias tigres et fulvas ille leaenas
  Vicit et indomitis mollia corda dedit.
Haec Amor et maiora valet. sed poscite Bacchi
  Munera: quem vestrum pocula sicca iuvant?
Convenit ex aequo nec torvus Liber in illis,
  Qui se quique una vina iocosa colunt:
Convenit iratus nimium nimiumque severos:
  Qui timet irati numina magna, bibat.
Quales his poenas qualis quantusque minetur,
  Cadmeae matris praeda cruenta docet.
Sed procul a nobis hic sit timor, illaque, siquast,
  Quid valeat laesi sentiat ira dei.
Quid precor a, demens? venti temeraria vota,
  Aeriae et nubes diripienda ferant.
Quamvis nulla mei superest tibi cura, Neaera,
  Sis felix, et sint candida fata tua.
At nos securae reddamus tempora mensae:
  Venit post multos una serena dies.
Ei mihi, difficilest imitari gaudia falsa,
  Difficilest tristi fingere mente iocum,
Nec bene mendaci risus conponitur ore,
  Nec bene sollicitis ebria verba sonant.
Quid queror infelix? turpes discedite curae:
  Odit Lenaeus tristia verba pater.

* * *

Gnosia, Theseae quondam periuria linguae
  Flevisti ignoto sola relicta mari:
Sic cecinit pro te doctus, Minoi, Catullus
  Ingrati referens inpia facta viri.
Vos ego nunc moneo: felix, quicumque dolore
  Alterius disces posse cavere tuum.
Nec vos aut capiant pendentia brachia collo
  Aut fallat blanda subdola lingua prece.
Etsi perque suos fallax iurabit ocellos
  Iunonemque suam perque suam Venerem,
Nulla fides inerit: periuria ridet amantum
  Iuppiter et ventos irrita ferre iubet.

Ergo quid totiens fallacis verba puellae
Conqueror? ite a me, seria verba, procul.
Quam vellem tecum longas requiescere noctes
Et tecum longos pervigilare dies,
Perfida nec merito nobis inimica merenti,
Perfida, sed, quamvis perfida, cara tamen!
Naida Bacchus amat: cessas, o lente minister?
Temperet annosum Marcia lympha merum.
Non ego, si fugiat nostrae convivia mensae
Ignotum cupiens vana puella torum,
Sollicitus repetam tota suspiria nocte.
Tu puer, i, liquidum fortius adde merum.
Iam dudum Syrio madefactus tempora nardo
Debueram sertis inplicuisse comas.

ALBII TIBVLLI

LIBER QVARTVS.

INCERTI AVCTORIS PANEGYRICVS MESSALLAE.

I.

Te, Messalla, canam; quamquam me cognita virtus
Terret, ut infirmae valeant subsistere vires,
Incipiam tamen. a meritis si carmina laudes,
Deficiant: humilis tantis sim conditor actis,
Nec tua praeterte chartis intexere quisquam
Facta queat, dictis ut non maiora supersint.
Est nobis voluisse satis, nec munera parva
Respueris. etiam Phoebo gratissima dona
Cres tulit, et cunctis Baccho iucundior hospes
Icarus, ut puro testantur sidera caelo
Erigoneque Canisque, neget ne longior aetas.
Quin etiam Alcides, deus adscensurus Olympum,
Laeta Molorcheis posuit vestigia tectis,
Parvaque caelestes placavit mica, nec illis
Semper inaurato taurus cadit hostia cornu.
Hic quoque sit gratus parvos labor, ut tibi possim
Inde alios aliosque memor conponere versus.
  Alter dicat opus magni mirabile mundi,
Qualis in inmenso desederit aere tellus,
Qualis et in curvum pontus confluxerit orbem,
Et vagus, e terris qua surgere nititur, aer,
Huic et contextus passim fluat igneus aether,
Pendentique super claudantur ut omnia caelo:
At, quodcumque meae poterunt audere Camenae,
Seu tibi par poterunt seu, quod spes abnuit, ultra
Sive minus (certeque canent minus), omne vovemus
Hoc tibi, nec tanto careat mihi carmine charta.

Nam quamquam antiquae gentis superant tibi laudes,
Non tua maiorum contentast gloria fama,
Nec quaeris quid quaque index sub imagine dicat,
Sed generis priscos contendis vincere honores,
Quam tibi maiores maius decus ipse futuris:
At tua non titulus capiet sub nomine facta,
Aeterno sed erunt tibi magna volumina versu,
Convenientque tuas cupidi conponere laudes
Vndique quique canent vincto pede quique soluto.
Qnis potior, certamen erit: sim victor in illis,
Vt nostrum tantis inscribam nomen in actis.
  Nam quis te maiora gerit castrisve forove?
Nec tamen hinc aut hinc tibi laus maiorve minorve,
Iusta pari premitur veluti cum pondere libra,
Prona nec hac plus parte sedet nec surgit ab illa,
Qualis, inaequatum si quando onus urguet utrimque,
Instabilis natat alterno depressior orbe.
  Nam seu diversi fremat inconstantia vulgi,
Non alius sedare queat: seu iudicis ira
Sit placanda, tuis poterit mitescere verbis.
Non Pylos aut Ithace tantos genuisse feruntur
Nestora vel parvae magnum decus urbis Vlixen,
Vixerit ille senex quamvis, dum terna per orbem
Saecula fertilibus Titan decurreret horis,
Ille per ignotas audax erraverit urbes,
Qua maris extremis tellus includitur undis.
Nam Ciconumque manus adversis reppulit armis,
Nec valuit lotos coeptos avertere cursus,
Cessit et Aetnaeae Neptunius incola rupis
Victa Maroneo foedatus lumina Baccho:
Vexit et Aeolios placidum per Nerea ventos:
Incultos adiit Laestrygonas Antiphatenque,
Nobilis Artacie gelida quos inrigat unda:
Solum nec doctae verterunt pocula Circes,
Quamvis illa foret Solis genus, apta vel herbis

Aptaque vel cantu veteres mutare figuras:
Cimmerion etiam obscuras accessit ad arces,
Quis numquam candente dies adparuit ortu,
Seu supra terras Phoebus seu curreret infra:
Vidit, ut inferno Plutonis subdita regno
Magna deum proles levibus discurreret umbris,
Praeteriitque cita Sirenum litora puppi.
Illum inter geminae nantem confinia mortis
Nec Scyllae saevo conterruit impetus ore,
Cum canibus rabidas inter fera serperet undas,
Nec violenta suo consumpsit more Charybdis,
Vel si sublimis fluctu consurgeret imo,
Vel si interrupto nudaret gurgite pontum.
Non violata vagi sileantur pascua Solis,
Non amor et fecunda Atlantidos arva Calypsus,
Finis et erroris miseri Phaeacia tellus.
Atque haec seu nostras inter sunt cognita terras,
Fabula sive novum dedit his erroribus orbem,
Sit labor illius, tua dum facundia, maior.
Iam te non alius belli tenet aptius artes,
Qua deceat tutam castris praeducere fossam,
Qualiter adversos hosti defigere cervos,
Quemve locum ducto melius sit claudere vallo,
Fontibus ut dulces erumpat terra liquores,
Vt facilisque tuis aditus sit et arduus hosti,
Laudis et adsiduo vigeat certamine miles.
Quis tardamve sudem melius celeremve sagittam
Iecerit aut lento perfregerit obvia pilo?
Aut quis equum celerem angusto conpescere freno
Possit et effusas tardo permittere habenas,
Inque vicem modo directo contendere passu,
Seu libeat, curvo brevius convertere gyro,
Quis parma, seu dextra velit seu laeva, tueri,
Sive hac sive illac veniat gravis impetus hastae,
Aptior, aut signata cita loca tangere funda?
Iam simul audacis venient certamina Martis,
Adversisque parent acies concurrere signis,
Tum tibi non desit faciem conponere pugnae,

Seu sit opus quadratum acies consistat in agmen,
Rectus ut aequatis decurrat frontibus ordo,
Seu libeat duplicem seiunctim cernere Martem,
Dexter uti laevum teneat dextrumque sinister
Miles sitque duplex gemini victoria casus.
At non per dubias errant mea carmina laudes:
Nam bellis experta cano. testis mihi victae
Fortis Iapydiae miles, testis quoque fallax
Pannonius, gelidas passim disiectus in Alpes
Testis Arupinis et pauper natus in arvis,
Quem siquis videat vetus ut non fregerit aetas,
Terna minus Pyliae miretur saecula famae.
Centum fecundos Titan renovaverit annos,
Ipse tamen velox celerem super edere corpus
Gaudet equum validisque sedet moderator habenis.
Te duce non alias conversus terga domante
Libera Romanae subiecit colla catenae.
Nec tamen his contentus eris: maiora peractis
Instant, compertumst veracibus ut mihi signis,
Quis Amythaonius nequeat certare Melampus.
Nam modo fulgentem Tyrio subtegmine vestem
Indueras oriente die duce fertilis anni,
Splendidior liquidis cum Sol caput extulit undis
Et fera discordes tenuerunt flamina venti,
Curva nec adsuetos egerunt flumina cursus,
Quin rabidum placidis etiam mare constitit undis,
Nulla nec aerias volucris perlabitur auras
Nec quadrupes densas depascitur aspera silvas,
Quin largita tuis sint muta silentia votis.
Iuppiter ipse levi vectus per inania curru
Adfuit et caelo vicinum liquit Olympum
Intentaque tuis precibus se praebuit aure
Cunctaque veraci capite adnuit: additus aris
Laetior eluxit structos super ignis acervos.
Quin hortante deo magnis insistere rebus
Incipe: non idem tibi sint aliisque triumphi.
Non te vicino remorabitur obvia Marte
Gallia nec latis audax Hispania terris

Nec fera Theraeo tellus obsessa colono,
Nec qua vel Nilus vel regia lympha Choaspes
Profluit aut rapidus, Cyri dementia, Gyndes
Aret Arecteis haut una per ostia campis,
Nec qua regna vago Tamyris finivit Araxe,
Inpia nec saevis celebrans convivia mensis
Vltima vicinus Phoebo tenet arva Padaeus:
Quaque Hebrus Tanaisque Getas rigat atque Magynos.
Quid moror? Oceanus ponto qua continet orbem,
Nulla tibi adversis regio sese offeret armis.
Te manet invictus Romano Marte Britannus
Teque interiecto mundi pars altera sole.
Nam circumfuso considit in aere tellus
Et quinque in partes toto disponitur orbe.
Atque duae gelido vastantur frigore semper:
Illic et densa tellus absconditur umbra,
Et nulla incerto perlabitur unda liquore,
Sed durata riget densam in glaciemque nivemque,
Quippe ubi non umquam Titan super egerit ortus.
At mediast Phoebi semper subiecta calori,
Seu propior terris aestivum fertur in orbem
Seu celer hibernas properat decurrere luces:
Non igitur presso tellus exurgit aratro,
Nec frugem segetes praebent nec pabula terrae:
Non illic colit arva deus, Bacchusve Ceresve,
Nulla nec exustas habitant animalia partes.
Fertilis hanc inter positast interque rigentes
Nostraque et huic adversa solo pars altera nostro,
Quas similes utrimque tenens vicinia caeli
Temperat, alter et alterius vires necat aer:
Hinc placidus nobis per tempora vertitur annus.
Hic et colla iugo didicit submittere taurus
Et lenta excelsos vitis conscendere ramos,
Tondeturque seges maturos annua partus,
Et ferro tellus, pontus confinditur aere,
Quin etiam structis exurgunt oppida muris.
Ergo ubi per claros ierint tua facta triumphos,

Solus utroque idem diceris magnus in orbe.
Non ego sum satis ad tantae praeconia laudis,
Ipse mihi non si praescribat carmina Phoebus.
Est tibi, qui possit magnis se accingere rebus,
Valgius: aeterno propior non alter Homero.
Languida non noster peragit labor otia, quamvis
Fortuna, ut mos est illi, me adversa fatiget.
Nam mihi, cum magnis opibus domus alta niteret,
Cui fuerant flavi ditantes ordine sulci
Horrea fecundas ad deficientia messes,
Cuique pecus denso pascebant agmine colles
(Et domino satis et nimium furique lupoque),
Nunc desiderium superest: nam cura novatur,
Cum memor ante actos semper dolor admonet annos.
Sed licet asperiora cadant spolierque relictis,
Non te deficient nostrae memorare Camenae.
Nec solum tibi Pierii tribuentur honores:
Pro te vel rabidas ausim maris ire per undas,
Adversis hiberna licet tumeant freta ventis,
Pro te vel densis solus subsistere turmis
Vel pronum Aetnaeae corpus conmittere flammae.
Sum quodcumque, tuumst. nostri si parvola cura
Sit tibi, quanta libet, si sit modo, non mihi regna
Lydia, non magni potior sit fama Gylippi,
Posse Meleteas nec mallem vincere chartas.
Quod tibi si versus noster, totusve minusve,
Vel bene sit notus, summo vel inhaereat ore,
Nulla mihi statuent finem' te fata canendi.
Quin etiam mea cum tumulus contexerit ossa,
Seu matura dies celerem properat mihi mortem,
Longa manet seu vita, tamen, mutata figura
Seu me finget equum rigidos percurrere campos
Doctum seu tardi pecoris sim gloria taurus
Sive ego per liquidum volucris vehar aera pennis,
Quandocumque hominem me longa receperit aetas,
Inceptis de te subtexam carmina chartis.

TIBVLLVS.

II.

Sulpiciast tibi culta tuis, Mars magne, kalendis:
  Spectatum e caelo, si sapis, ipse veni.
Hoc Venus ignoscet: at tu, violente, caveto
  Ne tibi miranti turpiter arma cadant.
Illius ex oculis, cum volt exurere divos,
  Accendit geminas lampadas acer Amor.
Illam, quidquid agit, quoquo vestigia movit,
  Conponit furtim subsequiturque Decor.
Seu solvit crines, fusis decet esse capillis:
  Seu compsit, comptis est veneranda comis.
Vrit, seu Tyria voluit procedere palla:
  Vrit, seu nivea candida veste venit.
Talis in aeterno felix Vertumnus Olympo
  Mille habet ornatus, mille decenter habet.
Sola puellarum dignast, cui mollia caris
  Vellera det sucis bis madefacta Tyros,
Possideatque, metit quidquid bene olentibus arvis
  Cultor odoratae dives Arabs segetis
Et quascumque niger rubro de litore gemmas
  Proximus Eois colligit Indus aquis.
Hanc vos, Pierides, festis cantate kalendis,
  Et testudinea Phoebe superbe lyra.
Hoc solemne sacrum multos haec sumat in annos:
  Dignior est vestro nulla puella choro.

III.

Parce meo iuveni, seu quis bona pascua campi
  Seu colis umbrosi devia montis aper,
Nec tibi sit duros acuisse in proelia dentes,
  Incolumem custos hunc mihi servet Amor.
Sed procul abducit venandi Delia cura:
  O pereant silvae, deficiantque canes!
Quis furor est, quae mens, densos indagine colles
  Claudentem teneras laedere velle manus?

Quidve iuvat furtim latebras intrare ferarum
Candidaque hamatis crura notare rubis?
Sed tamen, ut tecum liceat, Cerinthe, vagari,
Ipsa ego per montes retia torta feram,
Ipsa ego velocis quaeram vestigia cervi
Et demam celeri ferrea vincla cani.
Tunc mihi, tunc placeant silvae, si, lux mea, tecum
Arguar ante ipsas concubuisse plagas:
Tunc veniat licet ad casses, inlaesus abibit,
Ne Veneris cupidae gaudia turbet, aper.
Nunc sine me sit nulla Venus, sed lege Dianae,
Caste puer, casta retia tange manu:
Et quaecumque meo furtim subrepit amori,
Incidat in saevas diripienda feras.
At tu venandi studium concede parenti,
Et celer in nostros ipse recurre sinus.

IIII.

Huc ades et tenerae morbos expelle puellae,
Huc ades, intonsa Phoebe superbe coma.
Crede mihi, propera: nec te iam, Phoebe, pigebit
Formosae medicas adplicuisse manus.
Effice ne macies pallentes occupet artus,
Neu notet informis candida membra color,
Et quodcumque malist et quidquid triste timemus,
In pelagus rapidis evehat amnis aquis.
Sancte, veni, tecumque feras, quicumque sapores,
Quicumque et cantus corpora fessa levant:
Neu iuvenem torque, metuit qui fata puellae
Votaque pro domina vix numeranda facit.
Interdum vovet, interdum, quod langueat illa,
Dicit in aeternos aspera verba deos.
Pone metum, Cerinthe: deus non laedit amantes.
Tu modo semper ama: salva puella tibist.
21 Nil opus est fletu: lacrimis erit aptius uti,
22 Si quando fuerit tristior illa tibi.

At nunc tota tuast, te solum candida secum
Cogitat, et frustra credula turba sedet.
Phoebe, fave: laus magna tibi tribuetur in uno
Corpore servato restituisse duos.
Iam celeber, iam laetus eris, cum debita reddet
Certatim sanctis laetus uterque focis.
Tunc te felicem dicet pia turba deorum,
Optabunt artes et sibi quisque tuas.

V.

Qui mihi te, Cerinthe, dies dedit, hic mihi sanctus
Atque inter festos semper habendus erit.
Te nascente novum Parcae cecinere puellis
Servitium et dederunt regna superba tibi.
Vror ego ante alias: iuvat hoc, Cerinthe, quod uror,
Si tibi de nobis mutuus ignis adest.
Mutuus adsit amor, per te dulcissima furta
Perque tuos oculos per Geniumque rogo.
Magne Geni, cape tura libens votisque faveto,
Si modo, cum de me cogitat, ille calet.
Quod si forte alios iam nunc suspirat amores,
Tunc precor infidos, sancte, relinque focos.
Nec tu sis iniusta, Venus: vel serviat aeque
Vinctus uterque tibi, vel mea vincla leva.
Sed potius valida teneamur uterque catena,
Nulla queat posthac nos soluisse dies.
Optat idem iuvenis quod nos, sed tectius optat:
Nam pudet haec illum dicere verba palam.
At tu, Natalis, quoniam deus omnia sentis,
Adnue: quid refert, clamne palamne roget?

VI.

Natalis Iuno, sanctos cape turis acervos,
Quos tibi dat tenera docta puella manu.
Lota tibist hodie, tibi se laetissima compsit,
Staret ut ante tuos conspicienda focos.

Illa quidem ornandi causas tibi, diva, relegat:
Est tamen, occulte cui placuisse velit.
At tu, sancta, fave, neuquis divellat amantes,
Sed iuveni quaeso mutua vincla para.
Sic bene conpones: ullae non ille puellae
Servire aut cuiquam dignior illa viro.
Nec possit cupidos vigilans deprendere custos,
Fallendique vias mille ministret Amor.
Adnue purpureaque veni perlucida palla:
Ter tibi fit libo, ter, dea casta, mero.
Praecipiat natae mater studiosa, quod optet:
Illa aliud tacita, iam sua, mente rogat.
Vritur, ut celeres urunt altaria flammae,
Nec, liceat quamvis, sana fuisse velit.
Sit iuveni gratum: veniet cum proximus annus,
Hic idem votis iam vetus adsit amor.

SVLPICIA.

VII.

Tandem venit amor: qualem texisse pudori
Quam nudasse alicui sit mihi fama magis.
Exorata meis illum Cytherea Camenis
Attulit in nostrum deposuitque sinum.
Exolvit promissa Venus: mea gaudia narret,
Dicetur siquis non habuisse sua.
Non ego signatis quicquam mandare tabellis,
Ne legat id nemo quam meus ante, velim,
Sed peccasse iuvat, voltus conponere famae
Taedet: cum digno digna fuisse ferar.

VIII.

Invisus natalis adest, qui rure molesto
Et sine Cerintho tristis agendus erit.
Dulcius urbe quid est? an villa sit apta puellae

Atque Arretino frigidus amnis agro?
Iam, nimium Messalla mei studiose, quiescas,
Non tempestivae saepe propinque viae.
Hic animum sensusque meos abducta relinquo,
Arbitrio quoniam non sinis esse meo.

VIIII.

Scis iter ex animo sublatum triste puellae?
Natali Romae iam licet esse tuo.
Omnibus ille dies nobis genialis agatur,
Qui nec opinanti nunc tibi forte venit.

X.

Gratumst, securus multum quod iam tibi de me
Permittis, subito ne male inepta cadam,
Si tibi cura togae potior pressumque quasillo
Scortum quam Servi filia Sulpicia:
Solliciti sunt pro nobis, quibus illa doloris,
Ne cedam ignoto, maxima causa, toro.

XI.

Estne tibi, Cerinthe, tuae pia cura puellae,
Quod mea nunc vexat corpora fessa color?
A ego non aliter tristes evincere morbos
Optarim, quam te si quoque velle putem.
At mihi quid prosit morbos evincere, cum tu
Nostra potes lento pectore ferre mala?

XII.

Ne tibi sim, mea lux, aeque iam fervida cura,
Ac videor paucos ante fuisse dies,
Sic quicquam tota conmisi stulta iuventa,
Cuius me fatear paenituisse magis,

Hesterna quam te solum quod nocte reliqui,
  Ardorem cupiens dissimulare meum.

TIBVLLVS.

XIII.

Nulla tuum nobis subducet femina lectum:
  Hoc primum iunctast foedere nostra Venus.
Tu mihi sola places, nec iam te praeter in urbe
  Formosast oculis ulla puella meis.
Atque utinam posses uni mihi bella videri!
  Displiceas aliis: sic ego tutus ero.
Nil opus invidiast, procul absit gloria volgi:
  Qui sapit, in tacito gaudeat ille sinu.
Sic ego secretis possum bene vivere silvis,
  Qua nulla humano sit via trita pede.
Tu mihi curarum requies, tu nocte vel atra
  Lumen, et in solis tu mihi turba locis.
Nunc licet e caelo mittatur amica Tibullo,
  Mittetur frustra deficietque Venus.
Haec tibi sancta tuae Iunonis numina iuro,
  Quae sola ante alios est tibi magna deos.
Quid facio demens? heu heu mea pignora cedo.
  Iuravi stulte: proderat iste timor.
Nunc tu fortis eris, nunc tu me audacius ures:
  Hoc peperit misero garrula lingua malum.
Iam, facias quodcumque voles, tuus usque manebo,
  Nec fugiam notae servitium dominae,
Sed Veneris sanctae considam vinctus ad aras.
  Haec notat iniustos supplicibusque favet.

XIIII.

Rumor ait crebro nostram peccare puellam:
  Nunc ego me surdis auribus esse velim.

Crimina non haec sunt nostro sine iacta dolore:
   Quid miserum torques, rumor acerbe? tace.

Charisius pg. 66: hoc femur, huius femoris. sed frequenter huius feminis, huic femini dictum est; et pluraliter tam femina quam femora. ideoque etiam Tibullus hoc ipsum erudite custodit, cum dicit

implicuitque femur femini.

Idem pg. 105: femini Tibullus

inplicuit*que* femur femini.

Haec verba aut e deperdito Albii carmine venerunt aut, quod minus probabile, pertinent ad illa [I, 8, 26] 'femori conseruisse femur'; in quibus reponendum utique id quod est 'femini' mihi quidem videtur haud dissimile veri.

I. INDEX CARMINVM.

II. INDEX NOMINVM.

III. INDEX GRAMMATICVS.